

İSLÂMÎ İLİMLER DERGİSİ

Haziran ve Aralık aylarında olmak üzere yılda iki defa yayımlanan dergimiz, uluslararası hakemli bir dergi olup, uluslararası ch Databases veri indeksi, SOBIAD veri tabanı, TÜBİTAK Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (ULAKBİM) tarafından taranmaktadır.

Çorum Çağrı Eğitim Vakfı Adına Sahibi | Owner on Behalf of Corum Çağrı Eğitim Foundation
Hamit GÖKGÖZ

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü | Manager of Publication
Murat ERDEM

Baş Editör | Editor in Chief
Prof. Dr. Mehmet Mahfuz SÖYLEMEZ (İstanbul Üniversitesi)

Alan Editörleri / Field Editors
Doç. Dr. Mehmet Nuri GÜLER (Harran Üniversitesi)
Dr. Hilal Mengüç LİVAOĞLU (İstanbul Üniversitesi)
Dr. Ümit ESKİN (İstanbul Üniversitesi)
Araş. Gör. Enes MİDİLLİ (İstanbul Üniversitesi)

Arapça Kontrol / Arabic Text Editor
Doç. Dr. Ziyad Abdelrohman A.Aziz A.A. ALRAWASHDEH (İstanbul Üniversitesi)
İngilizce Kontrol / English Text Editor
Doç. Dr. Birsan Banu OKUTAN (İstanbul Üniversitesi)

Editörler Kurulu / Editors
Prof. Dr. Mehmet Mahfuz SÖYLEMEZ (İstanbul Üniversitesi), Prof. Dr. Mesut OKUMUŞ (Ankara Üniversitesi),
Prof. Dr. Mustafa Doğan KARACOŞKUN (Kilis 7 Aralık Üniversitesi), Prof. Dr. Gürbüz DENİZ (Ankara Üniversitesi),
Doç. Dr. Ali ÖZTÜRK (İstanbul Üniversitesi), Doç. Dr. Nemâ Muhammed Ishak el-BENNÂ (Jordan University),
Doç. Dr. Muhammed Selman ÇALIŞKAN (İstanbul Üniversitesi), Doç. Dr. Mehmet Nuri GÜLER (Harran Üniversitesi),
Dr. Öğretim Üyesi Hüseyin SARIKAYA (İstanbul Üniversitesi), Dr. Hilal Mengüç LİVAOĞLU (İstanbul Üniversitesi),
Dr. İdris SÖYLEMEZ (Araştırmacı), Dr. Ümit ESKİN (İstanbul Üniversitesi), Araş. Enes MİDİLLİ (İstanbul Üniversitesi)

Yayın Kurulu / Editorial Board
Prof. Dr. Mehmet Mahfuz SÖYLEMEZ (İstanbul Üniversitesi), Prof. Dr. Cemalettin ERDEMCI (Siirt Üniversitesi),
Prof. Dr. İbrahim ÇAPAK (Bingöl Üniversitesi), Prof. Dr. Abdurrahman ÖZDEMİR (İstanbul Üniversitesi),
Prof. Dr. Hüseyin HANSU (İstanbul Üniversitesi), Prof. Dr. Hakan OLGUN (İstanbul Üniversitesi),
Doç. Dr. Şevket KOTAN (İstanbul Üniversitesi), Doç. Dr. Mehmet ALICI (Mardin Artuklu Üniversitesi),
Doç. Dr. Muhammed Selman Çalışkan (İstanbul Üniversitesi), Doç. Dr. Mehmet Nuri GÜLER (Harran Üniversitesi),
Dr. Öğretim Üyesi Hüseyin SARIKAYA (İstanbul Üniversitesi), Dr. Selahattin POLATOĞLU (Van Yüzcüncü Yıl Üniversitesi)
Dr. Ümit ESKİN (İstanbul Üniversitesi), Araş. Enes MİDİLLİ (İstanbul Üniversitesi)

Danışma Kurulu | Advisory Board
Prof. Dr. Sabri HİZMETLİ (Kazakistan Yabancı Diller ve Mesleki Kariyer Enstitüsü), Prof. Dr. İrfan AYCAN (Ankara Ü. İlahiyat Fak.),
Prof. Dr. Şinasi GÜNDÜZ (İstanbul Üniversitesi), Prof. Dr. Ali YILMAZ (Ankara Üniversitesi) Prof. Dr. Yaşar DÜZENLİ (İstanbul
Üniversitesi), Prof. Dr. M. Hayri KIRBAŞOĞLU (Ankara Üniversitesi), Prof. Dr. Mehmet ERDOĞAN (Marmara Üniversitesi),
Prof. Dr. Mehmet Ali KAPAR (Selçuk Üniversitesi), Prof. Dr. Muhammed AYDIN (Sakarya Üniversitesi),
Prof. Dr. Rıza SAVAŞ (Dokuz Eylül Üniversitesi), Prof. Dr. Mehmet AKKUŞ (Ankara Üniversitesi),
Prof. Dr. Şamil DAĞCI, (Ankara Üniversitesi), Prof. Dr. Ahmet AĞIRAKÇA, (Mardin Artuklu Üniversitesi),
Prof. Dr. Hasan KURT (Ankara Üniversitesi), Prof. Dr. Burhanettin TATAR (Ondokuz Mayıs Üniversitesi),
Prof. Dr. Hanefi PALABIYIK (Atatürk Üniversitesi), Prof. Dr. Hicabi KIRLANGIÇ (Ankara Üniversitesi),
Prof. Dr. Musa YILDIZ (Gazi Üniversitesi), Prof. Dr. Yavuz ÜNAL (Ondokuz Mayıs Üniversitesi),
Prof. Dr. Alim YILDIZ, (Sivas Üniversitesi), Doç. Dr. İbrâhîm Muhammed İbrâhîm el-CEVÂRNE (Jordan Yermuk University),
Doç. Dr. Temâm Avde Abdullâh el-ASSÂF (Jordan University)

Yönetim Yeri | Head Office
1- İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi,
Baba Hasan Aleml Mahallesi Horhor Cad. Kavalalı sokak No: 1 A Blok 34091 Fatih/İSTANBUL
Tel: 212.5326015/27717 Fax: 0212.5326207
e-mail: mehmet_mahfuz@yahoo.com

Baskı | Printing
Dizgi ve İç Düzen: Ankara Dizgi Evi
Baskı: TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi
Baskı Yeri ve Tarihi | Publication Place and Date
2022 ANKARA

İslami İlimler Dergisi yılda iki defa yayın yapan hakemli bir dergidir. Dergide yer alan yazıların her türlü içerik sorumluluğu yazarlarına aittir.

Dergide yayımlanan yazılar izin alınmadan kısmen ya da tamamen başka bir yerde yayımlanamaz. | Journal of Islamic Sciences is a bi-annual peerreviewed journal. The all responsibility which is originated from articles and other texts, belongs to author of them. It is not permissible to publish all texts that published by journal partially or entirely.

İÇİNDEKİLER

EDİTÖRDEN	5
Selim ÇAKIROĞLU Jesus in the Şūfî Interpretations	7
Hüseyin GÖKALP A War Tactician: <u>Kh</u> ālīd b. al-Walīd	37
Ümit ESKİN The First Governor of Mecca: ‘Attāb b. Asīd, His Life and Political Activities	49
Abdulhamit TURGUT Arap Dili Gramerinde “Hilāfu’l-Asl” ve Gramerdeki Örnekleri	73
Ahmet İhsan DÜNDAR-Ahmed Hassan Mohamed Ali İlahiyat Fakültelerinin Arapça Hazırlık Sınıflarında Görev Yapan Öğretim Elemanlarının Mesleki Eğitim Gereksinimleri	89
Yaşar Seracettin BAYTAR Hadislerde Beyân ve Bedî İlmiyle İlgili Edebî Sanatların Kullanıma Dair Örnekler	121
Mehmet Zeki DOĞAN Kur’ân-ı Kerîm’de Sıfatın İşlevi ve Manaya Katkısı	155
Rahile KIZILKAYA YILMAZ-Abdülhamit UĞURLU Batı’da İslam Çalışmalarına Farklı Bir Yaklaşım: Macar Asıllı Alman Oryentalist Miklos Muranyi ve Yöntemi	183
İdris SÖYLEMEZ Bekir Sıdkî Efendi’nin Fezâil-i Menâsik-i Hac Adlı Eseri Üzerine Bir İnceleme ...	217

- Fehmi SOĞUKOĞLU-Muhammed ELNECER
Tekvîr, İnfıtâr ve İnşikâk Surelerinde Zikredilen
Kiyametın Kopuş Tasvirlerinin Teolojik ve Lugavî İncelemesi..... 243
- Mehmet Hanifi YOLDAŞ-Mehmet KUBAT
İbâdiyye'nin Hâricîliğe İsnadı Meselesi 261
- Mehmet DERİ
Kitap Tanıtımı..... 293
- Ahmet HAMİTOĞLU
الخطاب الإسلامی المتجدد ومساهمته في ترسیخ الثوابت الدينية من المنظور القرآني
Kur'ân Çerçevesinde İslami Söylem ve Dini Sabitelerin Yerleşmesine Katkısı..... 297

EDİTÖRDEN

Değerli okurlarımız,

Yayın hayatının on yedinci yılını tamamlayan İslami İlimler Dergisi, yeni sayısı ile siz değerli araştırmacı ve okuyucularıyla buluşmanın sevincini yaşamaktadır. Geçen süre içerisinde neşrettiğimiz makale, çeviri, değerlendirme yazıları, İslami ilimler sahasının enginliği kadar görevimizin ağırlığını bir kat daha hissettirmektedir.

Bu sayımızda 12 makale ve 1 kitap değerlendirmesi yer almakta olup, bunların sekizi Türkçe, üçü İngilizce ve biri de Arapçadır. Selim Çakıroğlu *Jesus in the Şūfî Interpretations* başlıklı makalesiyle Hz. İsa peygamberin Kur'an'da geçen kıssasının sufi tefsirlerdeki yansımalarını ele almıştır. *A War Tactician: Khālīd b. al-Walīd* başlıklı çalışmada Hüseyin Gökalp meşhur İslâm komutanı Hâlid b Velîd'in taktiklerini, Hz. Ebu Bekir dönemindeki askeri faaliyetleri çerçevesinde inceleyerek değerlendirmiştir. Yazarlarımızdan Ümit Eskin ise *The First Governor of Mecca: 'Attāb b. Asīd, His Life and Political Activities* başlıklı çalışmasında fethin ardından Mekke'ye atanan ilk vali Attāb b. Esīd'in atanma sebepleri ve faaliyetleri ele almıştır. Abdulhamit Turgut, *Arap Dili Gramerinde "Hilâfu'l-Asl" ve Gramerdeki Örnekleri* adlı çalışmasıyla Arap dili gramerinin yaygınlaşmasına katkı sağlayan ve Arap gramerinde kural dışı olarak tanımlanan hilâfu'l-asl kavramını incelemiştir. Ahmet İhsan dündar ve Ahmed Hassan Mohamed Ali'nin birlikte kaleme aldıkları *İlahiyat Fakültelerinin Arapça Hazırlık Sınıflarında Görev Yapan Öğretim Elemanlarının Mesleki Eğitim Gereksinimleri*

başlıklı çalışmalarında Türkiye'deki ilahiyat fakültelerinde görev yapmakta olan Arap dili öğretim elemanlarının hali hazırdaki eğitsel yeterlilik durumunu ve Arapça konuşmayan öğrencilere bu dili öğreten öğretim elemanlarında bulunması gerekli olan mesleki yeterliliklerin ve ayrıca bu yeterlilikler çerçevesindeki eğitsel gereksinimlerinin tespitine çalışılmıştır. Yaşar Seracettin Baytar *Hadislerde Beyân ve Bedî İlmiyle İlgili Edebî Sanatların Kullanımına Dair Örnekler* başlıklı makalesinde, Belâğat'ın iki önemli dalı olan beyân ve bedî ilimleriyle ilgili sanatların, hadislerdeki kullanımına dair örnekler konu edilmiştir. Mehmet Zeki Doğan, *Kur'ân-ı Kerîm'de Sıfatın İşlevi ve Manaya Katkısı* adlı çalışmasında Kur'ân'ın doğru anlaşılmasında da büyük bir role sahip sıfatın tahsîs, tavnîh, medh, zem, te'kîd, terahhum, mübâlağa, ta'mîm ve tafsîl gibi önemli işlevleri ele alınmıştır. Rahile Kızılkaya Yılmaz ile Abdülhamit Uğurlu'nun birlikte kaleme aldıkları *Batı'da İslam Çalışmalarına*

Farklı Bir Yaklaşım: Macar Asıllı Alman Oryantalist Miklos Muranyi ve Yöntemi adlı çalışmada Macar asıllı Alman bilim adamı Miklos Muranyi'nin hayatı ve çalışmaları üzerinde durulmuş ve onun incelemelerinin merkezinde konumlandığı Muvatta' ve telifine dair tespit ve kanaatleri değerlendirilmiştir. İdris Söylemez ise *Bekir Sıdkî Efendi'nin Fezâil-i Menâsik-i Hac Adlı Eseri Üzerine Bir İnceleme* adlı makalesinde Bekir Sıdkî Efendi tarafından Birinci Dünya Savaşı öncesinde İtalyanlarla yaşanan sorunların neticesinde Osmanlı Devleti'ne ait gemilere saldırılması ve bu esnada sivilleri taşıyan gemilerin vurulması veya batırılması sonucunda vefat eden hacı adayları için yazılmış bir mersiye ele alınmaktadır. Fehmi Soğukoğlu ile Muhammed Elnecer'in Birlikte Kaleme Aldıkları *Tekvîr, İnfîtâr ve İnşikâk Surelerinde Zikredilen Kıyametin Kopuş Tasvirlerinin Teolojik ve Lugavî İncelemesi* başlıklı çalışmada ise Tekvîr, İnfîtâr ve İnşikâk surelerinde geçen kıyametin kopuş anında veya yeniden diriliş zamanı yaşanacak hadiseler, Kelâm ve Arap dili disiplinleri ekseninde incelenmiştir. Mehmet Hanifi YOLDAŞ ile Mehmet KUBA'nın birlikte kaleme aldıkları *İbâdiyye'nin Hâricîliğe İsnadı Meselesi* başlıklı makalede ise İbâdî müelliflerin doğrudan kendi eserleri ekseninde benzer olduğu iddia edilen görüşler Hâricîlerin temel düşünceleriyle karşılaştırılarak ele alınmıştır. Mehmet Deri ise Mehmet Bilen'in *Din Görevlilerinin Hadis Bilgisi* başlıklı eserini tahlil etmiştir. Arapça makale yazarı Ahmet Hamitoğlu *الخطاب الإسلامي المنظور القرآني* başlıklı makalesinde ise

Kur'ân'ın kendine has üslubu ile davet ettiği hitap şekli incelenerek Kur'ân'ın söz konusu daveti ele alınmaktadır. Sayının size ulaşmasındaki tüm süreçlerde katkısı bulunan dostlara teşekkür ediyorum. Bir sonraki sayıda buluşmak üzere dileğiyle...

Prof. Dr. Mehmet Mahfuz SÖYLEMEZ
İstanbul-2022